

Alder og aldring:

Etisk relevant eller ikke?

Av: Tora Herud

2011-06-03 endret 2011-06-07

De fleste av oss vil leve lenge, men vi vil ikke bli gamle. Sto det noe om deg i avisen sist du feiret rundt år? - Det er flest menn som svarer på våre henvendelser, men svarprosenten fra kvinnene øker etter hvert som de får mer utdanning, sier Anne Lise Nordan i NTB.

Sammen med journalistkollega Elisabeth Gundelach i NTB Personalia holder hun styr på jublanter over hele landet. Små og store aviser kjøper jublantlister. Listene omfatter personer som runder 50 år og alle runde år etter denne. Nordan og Gundelach omtaler dessuten mellom 30 og 50 profilerte personer hver uke. Disse får et skjema tilsendt i posten, der de kan fylle ut opplysninger om utdanning og yrke, men kvinner vegrer seg oftere enn menn mot omtale.

- Det er viktig at kvinner blir mer selvbevisste. Jeg skjems ikke over min egen alder i det hele tatt, sier Nordan, som ifølge henne selv "blir 70 neste år". Kollega Elisabeth Gundelach sier at hun snart blir 65.

- Vi er stolte av å være så gamle, og at vi fortsatt holder koken i full jobb. Her er det ikke noe snakk om AFP. Jeg gruer meg til å bli pensjonist, og fortsetter gjerne i jobben bare jeg får litt mer sommerferie, sier Anne Lise Nordan.

Etikk og alder

- *Hva er det med alder egentlig? Er det bare et tall? Vi spør Einar Øverenget, filosof og partner i Activa Humanistisk Akademi.*

- Det store spørsmålet er om alder er av etisk relevant betydning, det vil si om det er saklig å forskjellsbehandle på grunn av alder. Det er det fram til vi fyller 18 år og blir myndige, og for et par andre ting til vi fyller 20. Etter fylte 20 år er det ingen grunn til forskjellsbehandling – før en god stund senere i livet. Da kan det være at alder forårsaker ulik behandling på sykehus. En kreftdiagnose i høy alder utløser annen behandling enn om den kommer tidligere. Jeg har også hørt at det er praksis å ikke utføre hjertetransplantasjoner på personer over 50 år. Mot slutten av livet kan mennesker dessuten bli umyndiggjort på grunn av demens, men ikke på grunn av alder, sier han.

Øverenget mener det er en pussighet at vi har en lovfestet, fleksibel pensjoneringsalder fra 62 til 75 år. Men så, når du fyller 70 år kan arbeidsgiver med arbeidsmiljøloven i hånd si at du ikke får lov til å jobbe lenger.

- I Birkebeineren er det to klasser som heter M85 og K85, for kvinner og menn over 85 år, men som kanskje har sluttet å jobbe for lenge siden. Se på Olav Thon (87), jeg møter ham ofte ute på tur, tenk om han ikke hadde fått lov til å jobbe? 70-årsgrensen er en utidighet. Staten kommer og sier at alder er etisk sett relevant, og at den derfor kan nekte oss og jobbe. Men alder bør ikke kunne være etisk relevant i denne sammenhengen, sier Einar Øverenget.

- Alder er ikke relevant

- For barn gjelder det å bli eldre, og å være størst, men når vi nærmer oss 40 eller kanskje 50, så skjer det noe. Hva er det som endrer både egne og andres holdninger?

- For barna gjelder det at de får lov til – og mestrer – stadig flere ting etter hvert som de blir eldre. De får større eierskap til seg selv. Og dette kulminerer vel i begynnelsen av tyveårene. Da har vi moralsk og juridisk sett fullt eierskap på oss selv, og mestringsen nærmer seg toppen – selv om det er mange kvaliteter, egenskaper og ferdigheter som når toppen langt senere i livet. Men jeg mener at etter fylte tyve år bør ikke alder gis etisk relevant betydning. Det bør være andre forhold som forårsaker og legitimerer ulik behandling av mennesker, slik som dyktighet, klokskap, innstilling til omgivelsene og forskjellige egenskaper og ferdigheter. Senere i livet bør kjøreevnen i forhold til førerkortet, sjekkes, men det vil være individuelt og ikke avhengig av alder, om den er god nok. Det er samfunnet som gjør oss eldre, jeg tror ikke at den enkelte føler seg eldre på innsiden. Alder er noe som sitter i hodene våre, og det er noe vi har lært, sier han.

- Viktig at noen trenger oss

- Ulike bransjer kan ha ulik holdning til om de ønsker å beholde eldre arbeidstakere. Hvordan bør arbeidsgivere tenke?

- Arbeidsgivere bør tenke som biltilsynet gjør når det gjelder førerkort. Alder er ikke relevant. Det som er relevant er hvorvidt du kan gjøre jobben din. Mange risikerer av ulike årsaker å miste vital kompetanse iløpet av livet, ved at de får svekket syn og hørsel eller rammes av sykdom, og da er det som er utslagsgivende. Vi er ofte for raske med å trekke disse to tingene, alder og vitalitet, sammen. Vi har ikke råd til å tenke at noen er diskvalifisert på grunn av alder, det er gammeldags. Med noen få unntak, som for eksempel hjelpepleiere, er få mennesker i dag fysisk utslitt på grunn av jobben sin. Jeg tror det er bra for folk å være i arbeid, i stedet for å pensjonere seg ”bort fra livet”, og bli en sånn som det ikke er behov for. Det er derimot viktig for oss mennesker at det er behov for oss, sier Einar Øverenget.